

ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Законодавчі та нормативні акти:

1. ЗУ “Про цінні папери та фондовий ринок” № 3480-IV від 23.02.2006 р.
2. ЗУ “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” № 448/96-ВР від 30.10 1996 р.
3. ЗУ «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу ЦП в Україні» № 710/97-ВР від 10.12 1997 р.
4. Положенням «Про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами», затвердженим Постановою Правління НБУ від 02.02.2007 № 31

1. ЦІННІ ПАПЕРИ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

- ◎ **Цінні папери** - документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що засвідчують грошові або інші майнові права, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила (розмістила), та їх власником і передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх розміщення (як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів), а також можливість передачі прав, що впливають з цих документів, іншим особам.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ:

1. ЦП за порядком їх розміщення (видачі) поділяються на **емісійні** та **неемісійні**.
 - ⦿ **Емісійні ЦП** посвідчують однакові права їх власників у межах одного випуску стосовно особи, яка бере на себе відповідні зобов'язання (емітент).

До емісійних ЦП належать:

- ⦿ Акції;
- ⦿ Облігації підприємств, місцевих позик, державні облігації України;
- ⦿ Іпотечні сертифікати;
- ⦿ Іпотечні облігації;
- ⦿ Сертифікати фондів операцій з нерухомістю (сертифікати ФОН);
- ⦿ Інвестиційні сертифікати;
- ⦿ Казначейські зобов'язання України.

2. Цінні папери за формою існування поділяються на **документарні** та **бездокументарні**.

- ⊙ Емісійні цінні папери одного випуску можуть існувати лише в одній формі.
- ⊙ Неемісійні цінні папери можуть існувати виключно в документарній формі.

3. Цінні папери за формою випуску можуть бути:

◎ **іменними:**

- права, посвідчені ЦП належать особі, зазначеній у ЦП;
- права, посвідчені іменним ЦП, передаються у порядку, встановленому законами України

◎ **на пред`явника**

- права, посвідчені ЦП належать пред`явникові ЦП,
- для передачі іншій особі прав, посвідчених ЦП на пред`явника, достатньо вручити ЦП цій особі

◎ **ордерні**

- права належать особі, зазначеній у ЦП, яка може сама здійснити ці права, або призначити своїм розпорядженням іншу уповноважену особу;
- права, посвідчені ордеоним ЦП, передаються шляхом індосаменту. Індосамент може бути бланковим (без зазначення особи, щодо якої має бути здійснене виконання зобов`язань) або ордерним (із зазначенням такої особи).

В УКРАЇНІ У ЦИВІЛЬНОМУ ОБОРОТІ МОЖУТЬ БУТИ ТАКІ ГРУПИ ЦІННИХ ПАПЕРІВ:

1) **Пайові :**

- акції;
 - інвестиційні сертифікати;
 - сертифікати ФОН.
- ⦿ акції визначають частку власника у статутному капіталі,
 - ⦿ акції та інвестиційні сертифікати надають право на участь в управлінні емітентом і отримання частини прибутку у вигляді дивідендів та частини майна у разі ліквідації.

2) боргові :

- *облігації підприємств;*
- *державні облігації України;*
- *облігації місцевих позик;*
- *казначейські зобов'язання України;*
- *ощадні (депозитні) сертифікати;*
- *векселі;*
- посвідчують відносини позики і передбачають зобов'язання емітента сплатити у визначений строк кошти відповідно до зобов'язання

3) *іпотечні :*

- *іпотечні облигаці;*
- *іпотечні сертифікати;*
- *заставні;*

- ⦿ випуск ЦП забезпечено іпотечним покриттям (іпотечним пулом), посвідчують право власника на отримання від емітента належних йому коштів.

4) *приватизаційні*

група державних ЦП, які засвідчують право власника на безкоштовне отримання в процесі приватизації частки державного майна: підприємств, житлового або земельного фонду;

5) *похідні :*

- *форварди;*
- *ф`ючерси;*
- *опціони;*
- *варанти*

підтверджують обов`язки, внаслідок виконання яких здійснюється перехід прав власності на базовий актив;

6) *товаророзпорядчі*

надають держателю ЦП право розпоряджатись майном, вказаним у цих документах

ХАРАКТЕРИСТИКА ЦП:

- ⦿ **Акція** - іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються АТ.
- ⦿ Акції існують виключно в бездокументарній формі.
- ⦿ Акція має номінальну вартість, установлену в національній валюті, яка не може бути меншою, ніж 1 коп.
- ⦿ АТ розміщує акції двох типів - прості та привілейовані.

Прості акції надають їх власникам право:
 - на отримання частини прибутку АТ у вигляді дивідендів,
 - на участь в управлінні акціонерним товариством,
 - на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації та ін.
- ⦿ Прості акції не підлягають конвертації у привілейовані акції або інші ЦП АТ.

Привілейовані акції надають їх власникам:

- переважні, стосовно власників простих акцій, права на отримання частини прибутку АТ у вигляді дивідендів;
- на отримання частини майна АТ у разі його ліквідації,
- надають права на участь в управлінні АТ у випадках, передбачених статутом і законом, який регулює питання створення, діяльності та припинення АТ.

- АТ розміщує привілейовані акції різних класів (з різним обсягом прав), якщо така можливість передбачена його статутом.
- Залежно від умов розміщення привілейовані акції певних класів можуть бути конвертовані у прості акції або у привілейовані акції інших класів.
- Частка привілейованих акцій у статутному капіталі АТ не може перевищувати **25%**.
- Реєстрацію випуску акцій здійснює ДКЦПФР.

- ◎ **Облігація** - ЦП, що посвідчує внесення його власником грошей, визначає відносини позики між власником облігації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облігації її номінальну вартість у передбачений умовами розміщення облігацій строк та виплатити дохід за облігацією, якщо інше не передбачено умовами розміщення.
- ◎ Облігації розміщуються у документарній або бездокументарній формі.
- ◎ Облігації можуть бути іменними та на пред'явника.

Облігації можуть бути відсоткові, цільові та дисконтні.

Відсоткові облігації - облігації, за якими передбачається виплата відсоткових доходів. До сертифіката відсоткової облігації на пред'явника додається купон (купонний лист).

Цільові облігації - облігації, виконання зобов'язань за якими дозволяється товарами та/або послугами відповідно до вимог, встановлених умовами розміщення таких облігацій.

Дисконтні облігації - облігації, що розміщуються за ціною, нижчою ніж їх номінальна вартість. Різниця між ціною придбання та номінальною вартістю облігації виплачується власнику облігації під час її погашення і становить доход (дисконт) за облігацією.

- ⦿ Облігація має номінальну вартість, визначену в національній валюті, а якщо це передбачено умовами розміщення облігацій - в іноземній валюті. Мінімальна номінальна вартість облігації не може бути меншою ніж 1 коп.
- ⦿ Обіг облігацій дозволяється після реєстрації ДКЦПФР звіту про результати розміщення облігацій та видачі свідоцтва про реєстрацію випуску облігацій.

Облігації підприємств:

- ⦿ розміщуються юридичними особами тільки після повної сплати свого статутного капіталу.
- ⦿ не допускається розміщення облігацій підприємств для формування і поповнення статутного капіталу емітента, а також покриття збитків від господарської діяльності шляхом зарахування доходу від продажу облігацій як результату поточної господарської діяльності.
- ⦿ юридична особа має право розміщувати облігації на суму, яка не перевищує 3-кратного розміру власного капіталу або розміру забезпечення, що надається їй з цією метою третіми особами.
- ⦿ умови розміщення облігацій, що розміщуються АТ, можуть передбачати можливість їх конвертації в акції АТ (конвертовані облігації).

Облігації місцевих позик:

- ⦿ до облігацій місцевих позик належать облігації внутрішніх та зовнішніх місцевих позик;
- ⦿ рішення про розміщення облігацій місцевих позик приймає Верховна Рада АРК або міська рада.

Державні облігації України:

- ⦿ можуть бути: довгострокові (> 5 років); середньострокові (від 1 до 5 років); короткострокові (< 1 року);
- ⦿ поділяються на ОВДП, ОЗДП та цільові ОВДП України.
- ⦿ Цільові ОВДП України є джерелом фінансування дефіциту державного бюджету. Їхнім основним реквізитом є зазначення передбаченого законом про Державний бюджет України на відповідний рік на пряму використання залучених від розміщення таких облігацій коштів (фінансування державних або регіональних програм і проектів);
- ⦿ емісія державних облігацій України є частиною бюджетного процесу і не підлягає регулюванню ДКЦПФР.
- ⦿ емісія державних облігацій України регулюється законом України про Державний бюджет України на відповідний рік, яким встановлюються граничні розміри державного зовнішнього та внутрішнього боргу;
- ⦿ операції з обслуговування державного боргу, пов'язані з розміщенням ОВДП та цільових ОВДП України, їх погашенням і виплатою доходів за ними, виконує НБУ;
- ⦿ розміщення, обслуговування та погашення ОЗДП України здійснює Міністерство фінансів України, яке може залучати для цього банки, інвестиційні компанії тощо.

Казначейські зобов'язання - державний цінний папір, що розміщується виключно на добровільних засадах серед фізичних осіб, посвідчує факт заборгованості Державного бюджету України перед власником казначейського зобов'язання України, дає власнику право на отримання грошового доходу та погашається відповідно до умов розміщення казначейських зобов'язань України.

- ◉ Емісія казначейських зобов'язань України є частиною бюджетного процесу і не підлягає регулюванню ДКЦПФР.
- ◉ За строками *казначейські зобов'язання можуть бути:*
 - довгострокові (5-10 років);
 - середньострокові (1-5 років);
 - короткострокові (до 1 року).
- ◉ Емітентом казначейських зобов'язань України виступає держава в особі Міністерства фінансів України за дорученням Кабінету Міністрів України.
- ◉ Казначейські зобов'язання України можуть бути іменними або на пред'явника, розміщуються у документарній або бездокументарній формі.

Інвестиційний сертифікат - ЦП, який розміщується інвестиційним фондом, інвестиційною компанією, компанією з управління активами пайового інвестиційного фонду та посвідчує право власності інвестора на частку в такому фонді.

Ощадний (депозитний) сертифікат - ЦП, який підтверджує суму вкладу, внесеного у банк, і права вкладника (власника сертифіката) на одержання зі спливом встановленого строку суми вкладу та процентів, встановлених сертифікатом, у банку, який його видав.

- Ощадні (депозитні) сертифікати можуть бути іменними або на пред'явника. Іменні ощадні (депозитні) сертифікати розміщуються у бездокументарній формі, а на пред'явника - у документарній.
- Відступлення ощадного (депозитного) сертифіката здійснюється шляхом укладення договору між особою, що відступає права за сертифікатом, та особою, що набуває ці права.
- Фізичні особи купують ощадні сертифікати за готівку і в безготівковій формі, юридичні особи - депозитні сертифікати лише у безготівковій формі.

2. ФОНДОВИЙ РИНОК ТА ЙОГО УЧАСНИКИ

- ◉ **Фондовий ринок** - сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку ЦП і похідних (деривативів).
- ◉ **Учасники фондового ринку** - емітенти, інвестори, саморегулівні організації та професійні учасники фондового ринку.
- ◉ **Емітенти цінних паперів** - продавці (юр. особи, міські ради або АРК, держава в особі уповноважених нею органів державної влади);
- ◉ **Інвестори** - покупці (фіз. та юр. особи, резиденти і нерезиденти, які набули права власності на ЦП з метою отримання доходу від вкладених коштів.
Інституційними інвесторами є ІСІ - пайові та корпоративні інвестиційні фонди, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії та ін.;
- ◉ **Саморегулівна організація професійних учасників** фондового ринку - неприбуткове об'єднання учасників фондового ринку, що провадять професійну діяльність на фондовому ринку з торгівлі ЦП, управління активами інституційних інвесторів, депозитарну діяльність (діяльність реєстраторів та зберігачів)

- ⦿ **Професійна діяльність на фондовому ринку**
- діяльність юридичних осіб з надання фінансових та інших послуг у сфері розміщення та обігу ЦП, обліку прав за ЦП, управління активами інституційних інвесторів.

На фондовому ринку здійснюються такі *види професійної діяльності*:

- ⦿ діяльність з торгівлі цінними паперами;
- ⦿ діяльність з управління активами інституційних інвесторів;
- ⦿ депозитарна діяльність;
- ⦿ діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку.

Професійна діяльність на фондовому ринку здійснюється виключно на підставі ліцензії, що видається ДКЦПФР.

Професійна діяльність з торгівлі цінними паперами включає:

- брокерську діяльність;
- дилерську діяльність;
- андеррайтинг;
- діяльність з управління ЦП.

Торговець цінними паперами може провадити:

- ⦿ дилерську діяльність, якщо має сплачений грошима статутний капітал у розмірі не менш як 120 тис. грн.,
- ⦿ брокерську діяльність та діяльність з управління ЦП - не менш як 300 тис. грн.,
- ⦿ андеррайтинг - не менш як 600 тис. грн.

- ◉ **Брокерська діяльність** - укладення торговцем ЦП цивільно-правових договорів щодо ЦП від свого імені (від імені іншої особи), за дорученням і за рахунок іншої особи.
- ◉ **Дилерська діяльність** - укладення торговцем ЦП цивільно-правових договорів щодо ЦП від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу.
- ◉ **Андеррайтинг** - розміщення (підписки, продаж) ЦП торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента.
- ◉ **Діяльність з управління ЦП** - діяльність, яка провадиться торговцем ЦП від свого імені за винагороду протягом визначеного строку на підставі договору про управління переданими йому ЦП та грошовими коштами, призначеними для інвестування в ЦП тощо.

- Фондовий ринок поділяється на *первинний* та *вторинний*.

Первинний ринок пов'язаний з розміщенням ЦП, вторинний - з обігом ЦП.

- Фондовий ринок може бути *біржовим*, учасниками якого є фондові біржі та *позабіржовим* за участю інвестиційних фондів, банків, брокерських фірм тощо.

Фондова біржа - організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами.

В Україні діють такі фондові біржі:

- ⦿ Українська фондова біржа (УФБ), м. Київ;
- ⦿ Київська міжнародна фондова біржа;
- ⦿ Українська міжбанківська валютна біржа, м. Київ;
- ⦿ Донецька фондова біржа.

- ⦿ Для здійснення своєї діяльності фондові біржі повинні підтримувати власний капітал в розмірі, не меншому ніж 3 млн. грн., а для фондових бірж, що здійснюють кліринг та розрахунки, - не меншому ніж 6 млн. грн.
- ⦿ Фондова біржа утворюється не менше ніж 20-ма засновниками - торговцями ЦП, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку.
- ⦿ Прибуток фондової біржі спрямовується на її розвиток та не підлягає розподілу між її засновниками (учасниками).
- ⦿ Фондова біржа створює організаційні умови для укладання договорів з ЦП шляхом котирування ЦП на основі даних попиту і пропозицій, отриманих від учасників торгів на фондовій біржі.

Правила фондової біржі складаються з порядку:

- ⦿ організації та проведення біржових торгів;
- ⦿ лістингу та делістингу ЦП;
- ⦿ допуску членів фондової біржі та інших осіб, визначених законодавством, до біржових торгів;
- ⦿ котирування ЦП та оприлюднення їх біржового курсу тощо.

Позабіржовий фондовий ринок:

- ◎ ***Перша фондова торговельна системи (ПФТС)*** - багатофункціональна система, призначена для забезпечення діяльності брокерів/дилерів з розміщення фінансових інструментів із залученням власних і запозичених коштів.
- ◎ Створена у 1995 р.
- ◎ Система об'єднує офіси брокерів/дилерів у Києві та інших містах України в єдину торговельну мережу.
- ◎ ПФТС базується на програмному забезпеченні системи Портал, розробленою американською асоціацією NASDAQ - світовим лідером у створенні технологій позабіржової торгівлі цінними паперами.

У ПФТС передбачені такі
можливості:

- ⦿ торгівля акціями у режимі реального часу;
- ⦿ обмін повідомленнями на екранах дисплеїв;
- ⦿ «режим перегляду» - дає змогу інвесторам та емітентам стежити за динамікою розвитку ринку.

Основні функції ПФТС:

- ⦿ зведення разом покупців і продавців ЦП, слугує місцем, де безпосередньо здійснюються угоди купівлі-продажу ЦП;
- ⦿ реєструє курси ЦП;
- ⦿ є механізмом переливання капіталу з однієї галузі (підприємства) в іншу (інше);
- ⦿ слугує економічним барометром ділової активності як у країні в цілому, так і в окремих галузях.

У 2001 р. було визначено *індекс ПФТС*, який розраховується на підставі переліку підприємств, котрий визначається за попередній місяць.

Ці підприємства мають відповідати таким критеріям:

- ⊙ підприємства-емітенти повинні пройти лістинг ПФТС
- ⊙ належати до 1-го або 2-го рівня списку ПФТС,
- ⊙ мають активно купуватись-продаватись в системі,
- ⊙ статутний фонд має перевищувати 10 млн. грн.,
- ⊙ кількість акціонерів - не менше 1 тис.

Банківські операції з цінними паперами

емісійні

→ акції

→ облігації

→ депозитні
сертифікати

інвестиційні

→ арбітражна

→ дилерська
операція

→ купівля акцій
на термін > 1 року

посередницькі

→ андеррайтинг

→ трастові

→ консалтингові

→ брокерські

***Процедура емісії акцій* банками** включає:

- ⦿ Прийняття рішення про випуск акцій;
- ⦿ Державну реєстрацію випуску акцій у ДКЦПФР та інформації (проспекту) про емісію;
- ⦿ Публікацію проспекту в органах преси ВРУ і КМУ та в офіційному виданні фондової біржі не пізніше як за 10 днів до початку передплати на акції;
- ⦿ Організацію розповсюдження акцій;
- ⦿ Звіт про результати випуску акцій.

- ⦿ У випадку *емісії облігацій* банки мають право випуску облігацій на загальну суму, що не перевищує 25% від їхнього статутного капіталу, причому лише після повної оплати раніше емітованих ними акцій.
- ⦿ *Арбітражна дилерська операція* - виконання угод купівлі-продажу цінних паперів від свого імені та за свій рахунок шляхом виставлення власних цін із зобов'язанням купівлі або продажу за заявленими цінами;

НОРМАТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ:

H11 - норматив інвестування в ЦП окремо за кожною установою.

H11 визначається як співвідношення обсягу коштів, які інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) окремо за кожною установою, до регулятивного капіталу банку. До коштів, що інвестуються включають:

- акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку та в портфелі банку на продаж, що випущені установою;
- вкладення в асоційовані та дочірні компанії.

$$H11 = \frac{IK_{\text{в кожную установу}}}{PK + B_{\text{на пр. та інвест.}} - Рез. + B_{сф}} \leq 15\% \quad , \text{ де}$$

- $IK_{\text{в кожную установу}}$ - кошти, які інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) окремо за кожною установою;
- PK - регулятивний капітал банку;
- $B_{\text{на пр. та інвест.}}$ - вкладення в ЦП в портфелі банку на продаж та інвестиції, випущені банками;
- $Рез.$ - резерв під знецінення таких ЦП;
- $B_{сф}$ - вкладення у статутні фонди інших банків та фінансових установ, на суму яких зменшено PK .

H12 - норматив загальної суми інвестування.

Норматив *H12* характеризує використання капіталу банку для придбання акцій (паїв, часток) будь - якої юридичної особи і визначається як співвідношення суми коштів, що інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) будь - якої юридичної особи до регулятивного капіталу банку. До коштів, що інвестуються включають:

- акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у торговому портфелі банку та в портфелі банку на продаж, що випущені банками, небанківськими фінансовими установами та іншими емітентами;
- вкладення в асоційовані та дочірні компанії.

$$H12 = \frac{IK_{\text{в будь-яку юр. особу}}}{PK + B_{\text{на пр. та інвест.}} - Рез. + B_{\text{сф}}} \leq 60\%$$

3. ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРТФЕЛІВ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Портфель цінних паперів - сукупність придбаних банком цінних паперів, які згруповані за типом та призначенням.

Розрізняють такі *види портфельів ЦП за призначенням*:

- ◎ ***торговий портфель*** - це боргові цінні папери та акції, придбані для перепродажу з метою отримання спекулятивного прибутку (високоліквідні ЦП);
- ◎ ***портфель ЦП на продаж*** - боргові ЦП з фіксованою датою погашення, які банк не має наміру тримати до дати погашення; ЦП, які банк готовий продати із потреб ліквідності, наявності альтернативних інвестицій та з інших причин;
- ◎ ***портфель до погашення*** - боргові ЦП з фіксованою датою погашення, які банк має намір тримати до дати погашення.
- ◎ ***портфель інвестицій в асоційовані та дочірні компанії*** - пайові ЦП емітентів, які відповідають визначенням асоційованої або дочірньої компанії банку, що придбані та утримуються виключно для продажу протягом 12 місяців з дати придбання.

Типи портфель ЦП за співвідношенням доходу та ризику :

- ◎ **портфель зростання** - формується з акцій компаній, курсова вартість яких зростає. Джерело доходу - значне збільшення вартості акції + невеликі дивіденди;
- ◎ **портфель доходу** - акції з помірним зростанням курсової вартості та високими дивідендами;
- ◎ **портфель зростання та доходу** - комбінація акцій двох перших портфельів з метою диверсифікації, є найменш ризиковим.

4. РЕЗЕРВУВАННЯ ЯК МЕТОД ЗНИЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

- ⦿ Банк визначає нестандартні ЦП, під які мають створюватись резерви.
- ⦿ Розрахунок резерву здійснюється залежно від класифікації ЦП до відповідного портфелю та методу визначення балансової вартості.

Під час розрахунку **резерву за ЦП в портфелі банку на продаж** КБ має дотримуватись такої послідовності дій:

- 1) Визначається поточна справедлива вартість ЦП за даними оприлюднених котирувань ЦП на фондових біржах.
- ⦿ **Справедлива вартість ЦП** - це вартість, що визначена за його котирувальною ціною покупця за даними оприлюднених котирувань ЦП на фондових біржах станом на час закриття останнього біржового дня звітного місяця.
- 2) Здійснюється в разі потреби нарахування %-ів, амортизація дисконту/премії, нарахування дивідендів.
- 3) Розраховується різниця між поточною справедливою вартістю і балансовою вартістю та здійснюється переоцінка ЦП на величину такої різниці.
- 4) Здійснюється перегляд усієї доступної інформації про ЦП та його емітента з метою виявлення ризику ЦП та робиться відповідний висновок про наявність або відсутність ризику. У разі наявності ризику ЦП створюється резерв на суму накопиченої уцінки на дату розрахунку резерву.

- ⦿ За ЦП, справедлива вартість яких не може бути визначена банком та за яким є ризик ЦП, резерв формується на суму перевищення балансової вартості ЦП над сумою *очікуваного відшкодування* з урахуванням *поточної ринкової ставки дохідності* та ризику ЦП.
- ⦿ ***Поточна ринкова ставка дохідності*** - середньозважена ставка міжбанківського кредитування. Розраховується НБУ на підставі фактичних даних за міжбанківськими договорами щодо %-их ставок за кредитами і доводиться до відома банків.
- ⦿ ***Сума очікуваного відшкодування*** визначається як потенційний дохід інвестора від володіння ЦП, зважений на показник безризиковості ЦП та дисконтований на 5 років під поточну ринкову ставку дохідності найтривалішого строку.

Сума очікуваного відшкодування розраховується в залежності від виду ЦП за формулами:

- Для акцій та інших ЦП з нефіксованим прибутком:

$$OB_1 = \sum_{t=1}^5 \frac{D_t (1 - PR_{цп})}{(1 + d)^t}$$

- OB_1 - сума очікуваного відшкодування за акціями та іншими ЦП з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж;
- D_t - потенційний дохід інвестора від володіння ЦП;
- $PR_{цп}$ - показник ризику ЦП.
- d - поточна ринкова ставка дохідності (у % річних);
- t - номер періода у роках.

⊙ Для боргових ЦП:

$$OB_2 = \sum_{t=1}^n \frac{Потік_t (1 - ПР_{ЦП})}{(1 + d)^t}$$

- OB_2 - сума очікуваного відшкодування за борговими ЦП в портфелі банку на продаж;
- $Потік_t$ - оцінена величина майбутнього грошового потоку за ЦП, який припадає на період t ;
- d - поточна ринкова ставка дохідності (у % щоденних);
- t - кількість днів з часу розрахунку резерву до дати виникнення майбутнього грошового потоку;
- n - загальна залишкова кількість днів дії фінансового інструменту з дня розрахунку резерву.

- При розрахунку **резерву за ЦП в портфелі банку до погашення** визначається різниця між балансовою вартістю ЦП та сумою очікуваного відшкодування за цим ЦП.

$$OB_3 = \sum_{t=1}^n \frac{Потік_t (1 - ПР_{ЦП})}{(1 + d)^t}$$

- OB_3 - сума очікуваного відшкодування за ЦП в портфелі банку до погашення;
- d - ефективна ставка %-ка за ЦП. Ефективною ставкою % для ЦП із фіксованою ставкою є та ставка, що була визначена під час її первісного визнання, а для ЦП з плаваючою ставкою - що була визначена під час останньої зміни ставки;
- t - порядковий номер періоду дисконтування (день, місяць, квартал, рік відповідно до обраного банком методу);
- n - загальна залишкова кількість періодів дисконтування з дня розрахунку резерву.

Порядок визначення ризику ЦП:

Значення показника ризику ЦП на фондовому ринку визначається відповідно до класу емітента такого папера:

Клас емітента	Значення показника ризику ЦП
Клас А	0.0
Клас Б	0.0
Клас В	0.2
Клас Г	0.5
Клас Д	1.0

Якщо умовами емісії ЦП передбачено додаткове забезпечення їх погашення :

Клас емітента			Відкориговане значення показника ризику ЦП
Клас А	+	забезпечення	0.0
Клас Б	+	забезпечення	0.0
Клас В	+	забезпечення	0.0
Клас Г	+	забезпечення	0.2
Клас Д	+	забезпечення	1.0

Під час аналізу операцій з векселями для визначення показника ризику ЦП банк може оцінювати або векселедавця, або будь-яку зобов'язану за векселем особу.

Клас зобов'язаної за векселем особи	Відкориговане значення показника ризику ЦП
Клас А	0.0
Клас Б	0.2
Клас В	0.5
Клас Г	1.0
Клас Д	1.0

У разі отримання від рейтингового агентства рейтингової оцінки емітента :

Рейтингова оцінка емітента або ЦП емітента	Уточнене значення показника ризику ЦП
Інвестиційний клас	0.0
Спекулятивні інвестиції	0.5
Дефолт	1.0